

Зростає і масовість туризму. Туристичні дестинації відчувають вплив «овертуризму» — надмасовості туристичних відвідувань. Туризм навіть переступив земні межі і вже нікого не дивує і не викликає заперечень поняття «космічний туризм».

Нині наукова спільнота визнала необхідність наукового вивчення туризму — феноменології туризму і, нарешті, започаткування науки туризмології як напряму наукового осмислення туризму і як навчальної дисципліни. І все це — результат перетворення туризму з масового суспільного явища на суспільний феномен XXI століття.

В 1999 році, напередодні нового тисячоліття на XIII сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристичної організації, яка відбулася в Сантьяго (Чілі), було прийнято Глобальний етичний кодекс туризму. В цьому документі було встановлено нові орієнтири відповідального та стійкого розвитку туризму як фактору сталого розвитку суспільства в умовах дбайливого ставлення до загальноприйнятих людських цінностей і природного довкілля.

Висновок: Таким чином, на наш погляд, в періодизації історії туризму варто виділити сучасний період — Новітній етап, починаючи з початку XXI століття до наших днів, — етап розвитку туризму як соціального феномену і становлення сталого туризму. Це вимагає осмислення і обґрунтування в подальшому, зокрема, і в рамках туризмологічних досліджень.

Література

1. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: підручник. Київ: Грамота, 2006. 264 с.
2. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму: навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2005. 320 с. URL: https://tourlib.net/books_history/ustymenko1-3.htm.
3. М. Мальська, Н. Паньків, А. Ховалко. Історія розвитку туризму: навч. посіб. Львів: ЛНУ, 2016. 117 с. URL: lnu.edu.ua
4. Шишкін І. Г. Міжнародний туризм та організація туристичної справи: конспект лекцій. Острог: НУОА. URL: oa.edu.ua
5. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: підручник. Київ: Грамота, 2006. 264 с.
6. Tourism Highlight 2020. URL: <https://www.unwto.org> (дата звернення 5.03.2023)
7. Tourism Highlight 2018. URL: <https://www.unwto.org> (дата звернення 5.03.2023)

ldovbenko@ukr.net

Шуплат О. М.

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

НАПРЯМИ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СФЕРІ ТУРИЗМУ

Анотація. Розглянуто суть венчурного інвестування в сфері туризму. Проаналізовано рівень і пріоритети інноваційного розвитку України. Наведено приклади успішних венчурних проектів у світі та Україні, зокрема.

Ключові слова: венчурне фінансування, інноваційний розвиток, інвестиції.

Воєнні дії 2022 року суттєво дестабілізували економічну систему України, призвели до її глибоких структурних деформацій. Економіка країни знаходиться в стані найбільшого економічного стресу за понад 30-річний період її незалежності. Сфера туризму одна з перших зазнала серйозних фінансових втрат, ще не оговтавшись від пандемії COVID-19. У повоєнний час Україна може стати однією з найпривабливіших туристичних країн світу. Важливим фактором відновлення туристичної галузі України в повоєнному періоді буде залучення прямих і непрямих інвестицій, маркетингова підтримка, а також інноваційний розвиток.

Слід зазначити, що за даними дослідження «Covid-19: CX Impact», проведеного Sitel Group, тільки 14 % споживачів вважають сферу туризму найінноваційнішою у питаннях технологій, які використовувалися для обслуговування клієнтів до пандемії, і тільки 8 % від загальної

кількості споживачів вважають готельно-ресторанний сектор одним з тих, що найінноваційніше використовував технології під час пандемії [1].

Рівень інноваційного розвитку країни відображається в Глобальному індексі інновацій (Global Innovation Index), який містить 81 індикатор ефективності та оцінює 132 країни за їхніми інноваційними екосистемами. За даними 2022 року найінноваційнішою країною визнано Швейцарію, за нею йдуть США, Швеція, Велика Британія та Нідерланди [2]. Щодо позицій України, то у 2022 році, знизившись на 8 позицій по відношенню до 2021 року, вона займала 57 місце. При чому, серед 36 країн Європи, Україна зайняла 4 позицію. Серед ключових напрямів інноваційного розвитку найвищі позиції саме за «Результати в сфері знань та технологій».

Аналізуючи позиції України на світовому рівні за Глобальним індексом екосистеми стартапів (Global Startup Ecosystem Index), країна у 2021 році посіла 34 місце, спустившись на 5 позицій порівняно з 2020 роком. У даному рейтингу були представлені 100 країн і 1000 міст. Серед українських міст до рейтингу увійшли Київ (48 позиція), Львів (255 позиція), Одеса (394 позиція), Харків (513 позиція), Тернопіль (787 позиція) і Дніпро (883 позиція). При чому, серед українських міст лише Львів продемонстрував суттєве зростання позицій — з 354 на 255 місце. Окрім того, Україну вважають домівкою для стартапів-єдинорогів, під якими розуміють приватні компанії з обсягами інвестицій понад 1 млрд дол. США. Для порівняння у 2013 році таких стартапів єдинорогів налічувалося 39, а вже у 2021 році їх кількість сягнула 917, з ринковою оцінкою у 3019 млрд дол. США [3].

Саме інноваційний розвиток сфери туризму відіграватиме ключову роль ув популяризації, активізації та розвитку туризму в Україні. І тут, актуальним постає питання фінансування інноваційних проєктів. Основним інструментом інвестування інновацій є венчурне фінансування.

Венчурне фінансування в сфері туризму — це вкладення капіталу компаніями, банками, страховими фондами в акції невеликих інноваційних фірм, що планують реалізацію інноваційних проєктів у сфері туризму з високим рівнем ризику.

Венчурні інвестиції, як правило, спрямовуються до нових компаній із випереджальними темпами розвитку. Зазвичай венчурний інвестор вкладає кошти безпосередньо у компанію, а не купує її акції на вторинному ринку — ознака, що є притаманною для портфельного інвестора. Найважливішою рисою венчурного інвестування є безпосередня участь інвестора у господарській діяльності компанії та органах її управління з метою забезпечення сприяння збільшення її вартості і наступного продажу своєї частки [4].

Розглянемо приклади венчурного інвестування у сфері туризму. Одним з прикладів успішного венчурного інвестування в туризм є компанія Airbnb, яка надає можливість здачі в оренду житла туристам. Компанія заснована в 2008 році і була успішною завдяки інноваційному підходу до оренди житла, який раніше не був представлений на ринку туристичних послуг. Зараз Airbnb є однією з найбільших компаній в галузі туризму з оцінкою в 31 млрд дол. США за даними станом на 2021 рік.

Іншим успішним прикладом венчурного інвестування в туризм є компанія Tripadvisor, яка надає послуги пошуку та бронювання готелів, ресторанів та інших туристичних закладів. Tripadvisor заснована в 2000 році та стала популярною завдяки можливості користувачам залишати відгуки та оцінки про туристичні заклади, що дозволило покращити якість та сервіс у цій галузі. Зараз Tripadvisor є однією з найбільших туристичних компаній з оцінкою в 4 млрд доларів за даними станом на 2021 рік.

В Індії за спільною ініціативою Конфедерації індустрій Індії та Інституту світових ресурсів було створено нове венчурне підприємство для інвестицій в екотуристичний бізнес, екологічні будівельні матеріали, переробку сміття та відновлення енергії [5].

Що стосується українських венчурних проєктів у сфері туризму, то найбільш всесвітньовідомим і та визнаним став онлайн-сервіс Tripmdream, який дозволяє шукати найвигідніші туристичні продукти з авіа та готельних послуг, екскурсійного обслуговування відповідно до

заданого бюджету. Даний сервіс дозволяє здійснювати пошук як у межах України, так і інших країн світу, знайомитися з найкращими пропозиціями щодня, містить туристичні путівники та дозволяє об'єднуватися у спільноту мандрівників. Окрім Tripmydream у сфері туризму та гостинності відомими на світовому рівні стали Hotelhunter, Bookimed, Renty, Just Foodle та Best of UA [6].

Пріоритетами для венчурного інвестування у сфері туризму в Україні можуть бути Інтернет-послуги, розроблення мобільних додатків, спеціалізованого програмного забезпечення та електронна комерція [7]. Так, інноваційним напрямом у діяльності закладів готельно-ресторанної індустрії стає використання віртуальної реальності (VR моделювання) як складової інноваційного маркетингу. Крім того, зростає необхідність у проведенні віртуальних екскурсій місцями розташувань на етапі бронювання [8]. Не менш важливим питанням є створення та застосування нових технологій, що сприяють підвищенню ефективності заходів, пов'язаних з охороною праці. Як, наприклад, самодезінфікуючі дверні ручки, розпізнавання обличчя, яке забезпечує безконтактну реєстрацію, інноваційна постільна білизна, яка виробляється з використанням антибактеріальної технології фірми Micro-fresh, віртуальний пульт управління телевізором від компанії Otrum та багато інших інноваційних технологій.

Висновок. Отже, венчурне інвестування у сфері туризму — це система вкладення коштів у нові проекти. Його важлива відмінність від традиційного полягає в тому, що необхідні кошти можуть надаватися під перспективні ідеї без гарантованого забезпечення наявним майном або іншими активами господарюючого суб'єкта. Основними напрямками венчурного інвестування у сфері туризму є вкладення у систему сервісних та інформаційних послуг.

Література

1. Tesse Fox J. Pandemic offers hotels opportunities for innovation. Hotel Management. URL: <https://www.hotelmanagement.net/tech/pandemic-offers-innovation-opportunities-for-hotels> (date of access: 10.03.2023).
2. BOIB: ключові висновки Глобального інноваційного індексу 2022 року. Укрпатент. URL: <https://ukrpatent.org/uk/news/main/wipo-global-innovation-index-2022-conclusions-30092022> (дата звернення: 11.03.2023)
3. Startup Ecosystem Overview of undefined | StartupBlink. Global Map of Startup Ecosystems. URL: <https://www.startupblink.com/startups/ukraine>(date of access: 11.03.2023).
4. Сасенко Я., Маршук Л. Розвиток венчурного інвестування в Україні. Розвиток соціально-економічних систем в сучасних умовах : Зб. наук. пр., м. Харків, 17 груд. 2016 р. С. 86–88. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/20dec2016/33.pdf> (дата звернення: 11.03.2023).
5. Мізюк Б. Інноваційні особливості індустрії туризму. Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції : матеріали щорічної наук. конф. проф.-викл. складу та аспірантів Львів. торг.-екон. ун-ту, м. Львів, 12 трав. 2017 р. Львів, 2017. С. 65–67. URL:[http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/ Naukovo_ Doslidna_ Chastyna/Docs/2017.05.11-12_Conference_ Zbirnik.pdf](http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Naukovo_Doslidna_Chastyna/Docs/2017.05.11-12_Conference_Zbirnik.pdf) (дата звернення: 11.03.2023).
6. Погуда Н. Стартап як індикатор конкурентоспроможності сфери туризму та гостинності. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2022. «Економіка», № 24 (52). С. 61–67.
7. Д'якова І., Родіонова П. Сучасні тенденції венчурного фінансування в Україні. Ефективна економіка. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5301>(дата звернення: 07.03.2023).
8. Кульчицька Е., Зюбрик Д. Перспективи розвитку стартапів у туристичній галузі. Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід : Матеріали XIV Міжнар. наук. конф., м. Львів, 9 жовт. 2020 р. Львів, 2020. С. 179–184. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Ekolohizatsiia-heohrafichnoi-osvity-u-seredniy-shkoli-iak-peredumova-pidhotovky-fakhivstv-turystychnoho-profilu.pdf>(дата звернення: 08.03.2023)